

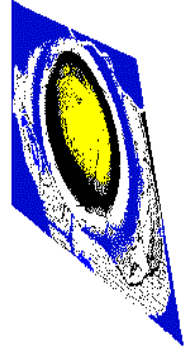

Archeologische Begeleiding BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan, Rhoon-Portland, Gemeente Albrandswaard

G. M. H. Benerink

ALBD 07/02/12
RHO-PORT-VP5
PUT 1 FOTO 2
PRO 2

Archeologische Begeleiding
BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan,
Rhoon-Portland, Gemeente Albrandswaard

G. M. H. Benerink

Archeologische Begeleiding BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan, Rhoon-Portland, Gemeente Albrandswaard

G. M. H. Benerink

SOB Research,
Instituut voor Archeologisch en Aardkundig Onderzoek

© SOB Research
Heinenoord, februari 2012

ISBN/EAN: 978-94-6192-056-0

Projectnummer: 1924-1111

Archeologische Begeleiding BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan, Rhoon-Portland, Gemeente Albrandswaard

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1	Planontwikkeling	3
1.2	Archeologisch onderzoek	3
1.3	Opdrachtverlening	3
1.4	Doel van het onderzoek	5
1.5	Fasering	6
1.6	Onderzoeksteam	6
2.	Onderzoekssysteem: gehanteerde methoden en technieken	9
2.1	Strategie	9
2.2	Fysisch-geografisch onderzoek	9
2.3	Methoden en technieken	9
2.4	Structuren en grondsporen	9
2.5	Artefacten	9
3.	Resultaten vooronderzoek	11
4.	Resultaten Archeologische Begeleiding	15
4.1	Uitvoering onderzoek	15
4.2	Geologische opbouw	17
4.3	Structuren en grondsporen	20
4.4	Archeologisch vondstmateriaal	21
4.5	Waardering	22
5.	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	23
	Literatuur	25
	Verklarende woordenlijst	27
Bijlage 1:	Administratieve gegevens	29
Bijlage 2:	Archeologische en geologische tijdschaal	31
Bijlage 3:	Fotolijst	33
Bijlage 4:	Vondstenlijst	35
Bijlage 5:	Vondstmateriaal	37
Bijlage 6:	Overzicht vlak (1: 500)	39
Bijlage 7:	Maaveldhoogtes en profielaanduiding (1: 500)	41
Bijlage 8:	Hoogtes veentop en vondstlocaties (1: 250)	43
Bijlage 9:	SOB Research: Gegevens	45

1. Inleiding

1.1 Planontwikkeling

In de directe nabijheid van de Rhoonse Baan, ten westen van de wijk Portland in Rhoon (Gemeente Albrandswaard), is een bestaande watergang verbreed en verdiept. De maximale diepte van de watergang bedroeg circa 2.75 meter beneden maaiveld (circa 2.75 meter – NAP). De maximale lengte van het te door middel van een Archeologische Begeleiding te onderzoeken tracé bedroeg 77 meter. De maximale breedte bedroeg 5 meter.

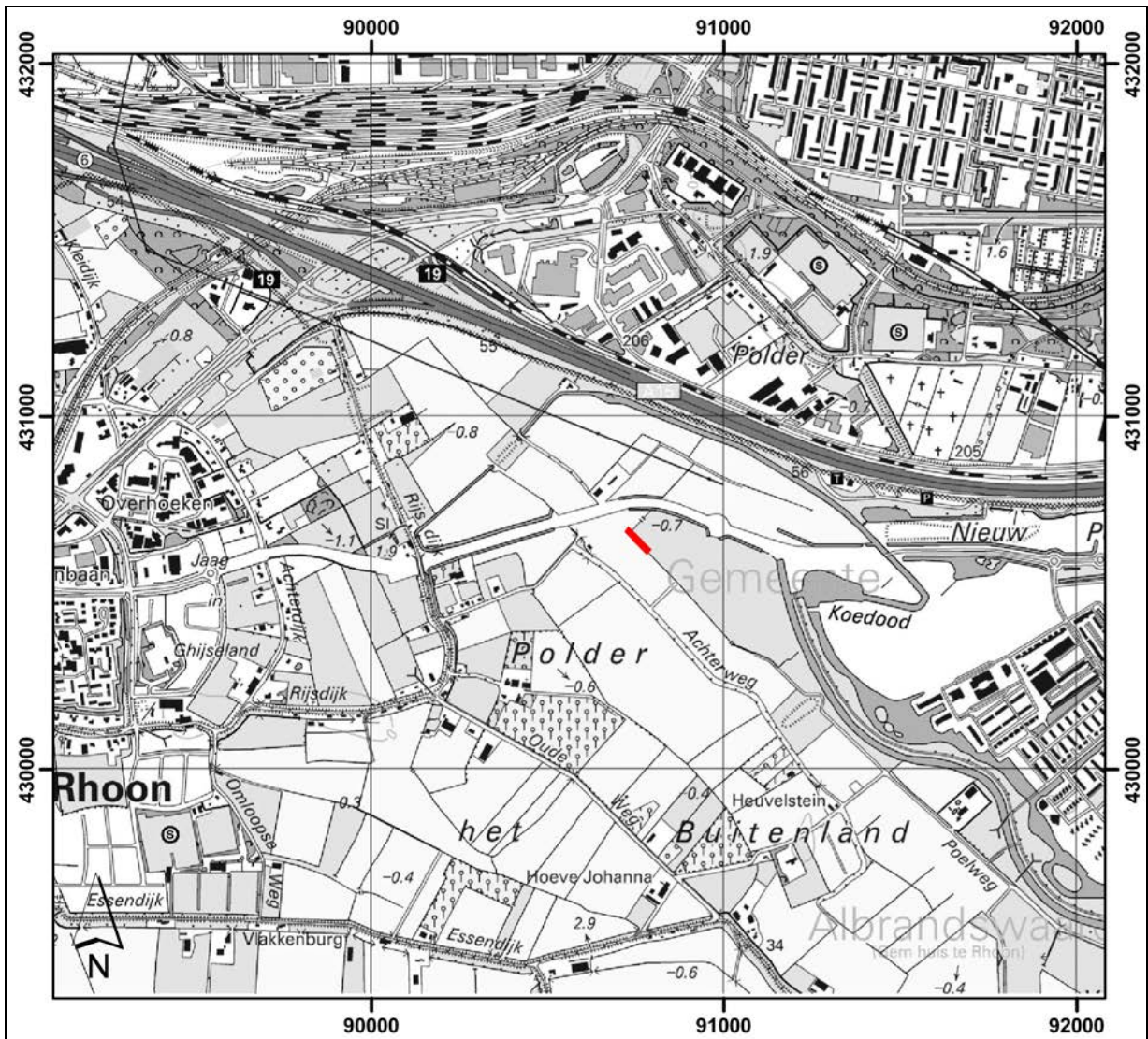
Afbeelding 1. Ligging van het plangebied (rode stip) in Nederland.

1.2 Archeologisch onderzoek

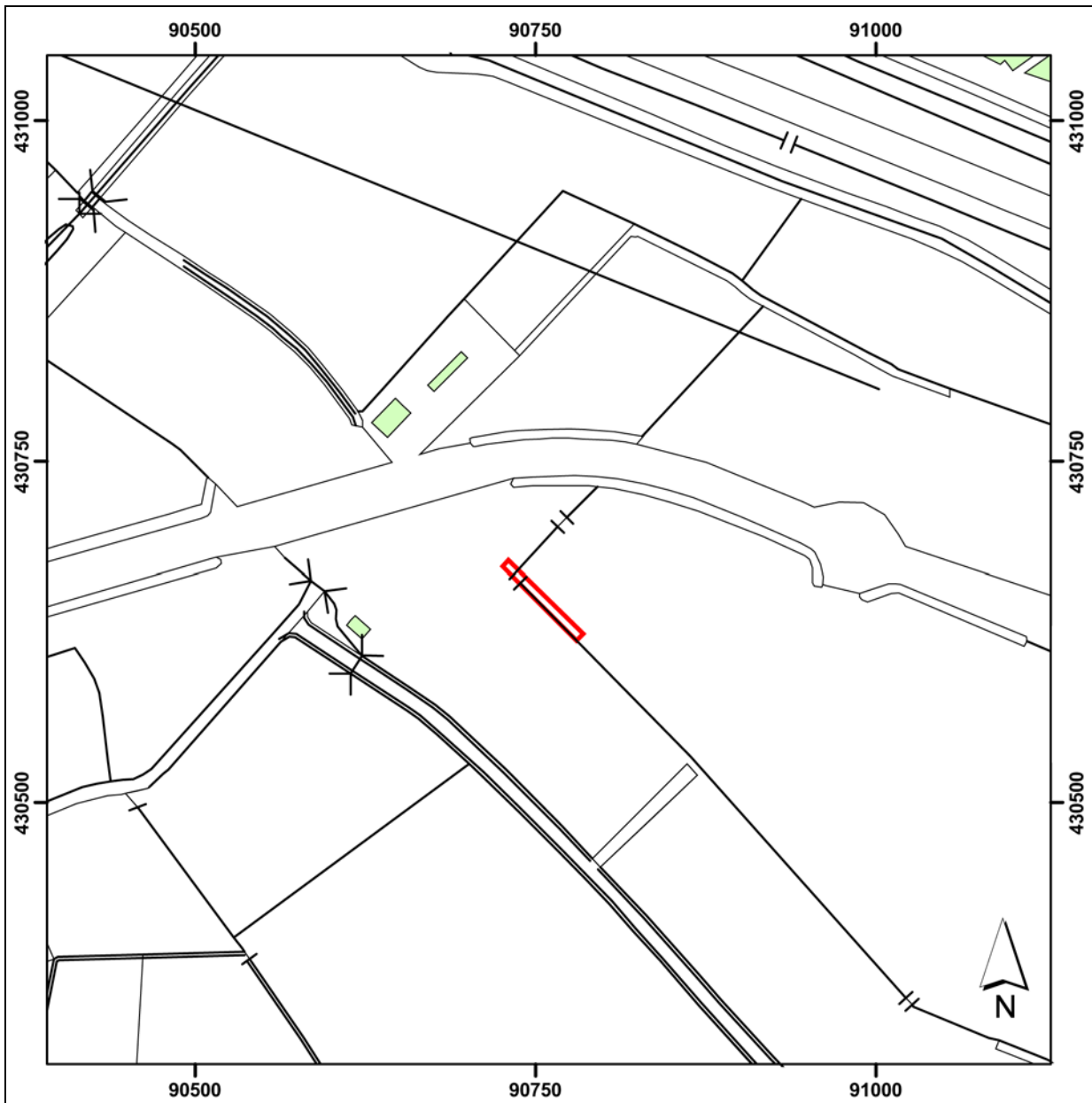
Tijdens een archeologisch onderzoek werd door Bureau Oudheidkundig Onderzoek Rotterdam (BOOR) in 2003 een archeologische vindplaats (BOOR-Vindplaats 5) aangetroffen binnen het onderzoeksgebied, waarbij zich op het Hollandveen vermoedelijk een akkercomplex of loopniveau uit waarschijnlijk de Late Middeleeuwen bevond. Archeologische resten in de bovenliggende Afzettingen van Duinkerke III en in de top van de onderliggende Afzettingen van Calais werden niet uitgesloten. Door de voorziene graafwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van de watergang zouden de archeologische resten kunnen worden aangetast. Daarom werd door BOOR geadviseerd om ter plaatse van BOOR-Vindplaats 5 de graafwerkzaamheden onder Archeologische Begeleiding uit te laten voeren. Dit advies werd overgenomen door de Bevoegde Overheid, het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Albrandswaard.

1.3 Opdrachtverlening

Op basis van de door SOB Research opgestelde offerte (Aanvraag “Archeologische Begeleiding BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan, Rhoon-Portland, Gemeente Albrandswaard”, d.d. 25 november 2011) heeft het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Albrandswaard aan SOB Research opdracht verleend om de Archeologische Begeleiding uit te voeren.

Afbeelding 2. Ligging van het onderzoeksgebied (rood gemarkeerd), geprojecteerd op de Topografische Kaart. Schaal 1 : 20.000. ©Topografische Dienst Kadaster, Emmen [2012].

Afbeelding 3. De positie van het onderzoeksgebied (rood omkaderd) geprojecteerd op een uitsnede van de Topografische Kaart (top10). Schaal 1: 5.000. ©Topografische Dienst Kadaster, Emmen [2012].

1.4 Doel van het onderzoek

Het doel van de Archeologische Begeleiding volgens het protocol Opgraven was het documenteren van gegevens en het ex situ veiligstellen van vondstmateriaal van de aanwezige archeologische vindplaats om daarmee informatie te behouden die van belang is voor de kennisvorming over het verleden. Deze informatie dreigde door de voorgenomen bodemingrepen verloren te gaan. Het onderzoek moest, indien mogelijk, tevens resulteren in een archeologische verwachting voor aangrenzende percelen.¹

¹ Tump, 2011: p.11.

In het voor de Archeologische Begeleiding opgestelde Programma van Eisen werden geen onderzoeksvragen geformuleerd. De resultaten van het onderzoek dienden inzicht te geven in de archeologische betekenis van het gebied en alle aanwezige archeologische waarden dienden gedocumenteerd te worden.

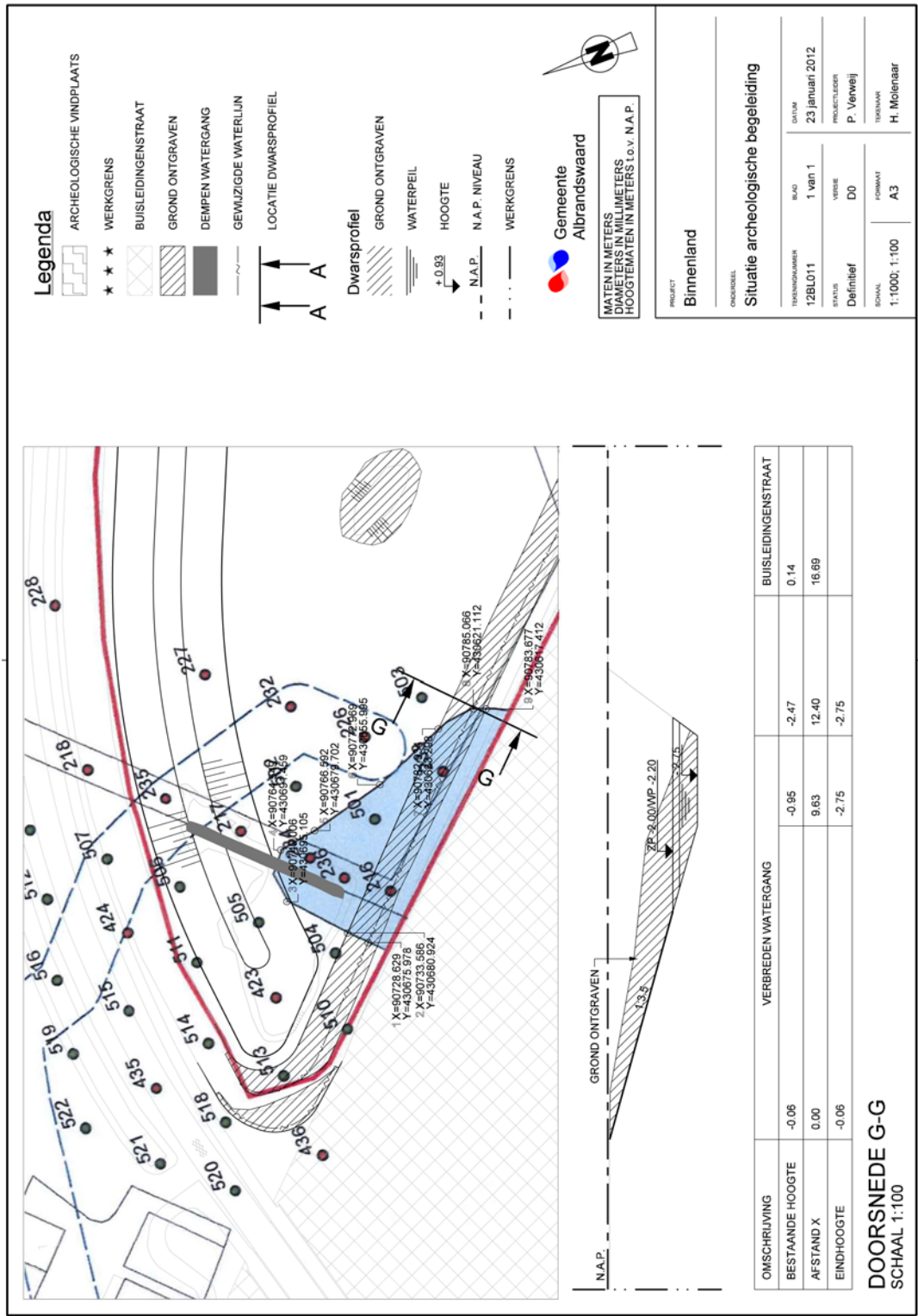
1.5 Fasering

Na de opdrachtverlening is er een begin gemaakt met het onderzoek. Eerst is gewerkt aan de voorbereiding van het onderzoek. Vervolgens heeft op 7 februari 2012 het veldwerk plaatsgevonden. Hierna is, op basis van de verkregen gegevens, een rapport samengesteld van de aangetroffen archeologische, cultuurhistorische, aardkundige waarden en de verwachtingen voor eventueel vervolgonderzoek.

1.6 Onderzoeksteam

Het onderzoeksteam van SOB Research bestond uit:

G. M. H. Benerink	voorbereiding, gegevensverwerking, veldwerk, rapportage
C. A. Prins	veldwerk, vondstverwerking
J. Ras	eindredactie
L. R. van Wilgen	voorbereiding, senior KNA-archeoloog

Afbeelding 4. De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied. Plantekening geleverd door de opdrachtgever. Schaal: 1: 200/2.000.

2. Onderzoekssysteem: gehanteerde methoden en technieken

2.1 Strategie

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met het Programma van Eisen ² en de KNA, versie 3.2. Daarnaast werd grondig kennis genomen van het rapport van het eerder uitgevoerde archeologisch bureau- en booronderzoek ³. Ten behoeve van het veldwerk werd een Plan van Aanpak opgesteld ⁴, dat goedgekeurd werd door de adviseur van de Bevoegde Overheid, het BOOR.

Bij de graafwerkzaamheden ten behoeve van de verbreding en verdieping van een watergang diende een Archeologische Begeleiding plaats te vinden binnen een gedeelte van het traject, waar de watergang een archeologische vindplaats (BOOR-Vindplaats 5) doorsnijdt. Het betreft een gedeelte met een lengte van circa 77 meter, waar de watergang tot op een diepte van maximaal 2.75 meter – NAP zou worden aangelegd.

2.2 Fysisch-geografisch onderzoek

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied werd door middel van drie profielkolommen gedocumenteerd. De profielkolommen werden gefotografeerd, ingemeten en beschreven. Met behulp van GPS werd per profielkolom de locatie en de hoogteligging ten opzichte van het NAP bepaald.

2.3 Methoden en technieken

- Het vrijgekomen vlak werd digitaal gedocumenteerd met behulp van een GPS.
- Tijdens het onderzoek werden locaties waar veen aanwezig was afgezocht met een metaaldetector.
- Zowel de gedocumenteerde profielkolommen als het vlak werden fotografisch vastgelegd.
- Zowel aan het maaiveld als op de veentop werden hoogtemetingen genomen. Het overige vlak werd aangelegd tot op de maximale ontgravingsdiepte van 2.75 meter – NAP.
- Het vlak werd laagsgewijs verdiept door een graafmachine met gladde bak.
- Daar waar veen werd aangetroffen binnen de ontgravingsdiepte werd het vlak handmatig opgeschaafd.

2.4 Structuren en grondsporen

Niet van toepassing.

2.5 Artefacten

Vondstmateriaal werd aangetroffen bij de aanleg van het vlak. De locatie van de vondsten werd met een GPS ingemeten. De vondsten zijn in een vondstenlijst verwerkt.

² Talle-Burger, 2010.

³ Schiltmans, 2003. Schiltmans & Jansen, 2003.

⁴ Benerink, 2012.

3. Resultaten vooronderzoek

De resultaten van het aanvullend booronderzoek uitgevoerd door BOOR in 2003 ter plaatse van Vindplaats 5 werden als volgt geïnterpreteerd ⁵:

Vindplaats 5:

“Tijdens het aanvullend inventariserend booronderzoek op en rondom vindplaats 5 zijn in slechts twee boringen archeologische indicatoren aangetroffen. In boring 511 zijn in de kleiige top van het Hollandveen enkele fragmenten roodleem aangetroffen op een diepte van circa 2,8 m - NAP. In boring 515 werden op een diepte van circa 3,75 m - NAP ook enkele fragmenten roodleem in de kleiige top van het Hollandveen waargenomen. Daarnaast zag de kleiige top van het Hollandveen in boring 515 er ‘vuil’ uit. In boring 508 is dezelfde ‘vuile’ laag aangetroffen. De laag ziet er verstoord uit (onder andere met kleibrokjes).

Gedurende het voorgaande inventariserende booronderzoek in dit deel van het plangebied (Schiltmans en Jansen 2003) zijn in boring 216 enkele fragmenten houtskool en roodleem aangetroffen op een diepte van circa 5 m - NAP. Daarnaast zijn in boring 233 en 234 in de kleiige top fragmenten houtskool gevonden. In boring 234, 423 en 434 werd tevens een ‘vuile’ laag aangeboord. Een mogelijke verklaring voor deze ogenschijnlijk verstoorde laag is dat het gaat om een oud akkerniveau of een oud looppniveau, maar dit is niet met zekerheid te zeggen.

Mogelijk betreft vindplaats 5 een akkercomplex uit de Late Middeleeuwen. Een vergelijking met vindplaats 1 van het inventariserend onderzoek in Portland (Schiltmans en Jansen 2003) dringt zich dan ook op. Op deze vindplaats zijn ten zuiden van de Lage weg in de boringen alleen maar fragmenten roodleem en houtskool aangetroffen, terwijl ten noorden van de Lage weg, naast onverbrand en verbrand bot, in 9 boringen aardewerk werd aangetroffen. Op een groot deel van vindplaats 1 werd een vergelijkbare ‘vuile’ laag gevonden. Uit het proefsleuven onderzoek (Meirsman 2003) is gebleken dat het deel ten zuiden van de Lage weg inderdaad mogelijk een akkercomplex betreft, terwijl in het deel ten noorden van de Lage weg minimaal twee laatmiddeleeuwse boerderijen hebben gelegen.

Op dit moment is het onduidelijk waar de laat-middeleeuwse nederzetting, die gerelateerd kan worden aan het eventuele akkercomplex aangetroffen in vindplaats 5, verwacht kan worden. Waarschijnlijk heeft deze buiten het plangebied gelegen. Een andere mogelijkheid is dat de huidige boerderij, direct ten westen van het plangebied, een laat-middeleeuwse voorloper heeft gehad.”

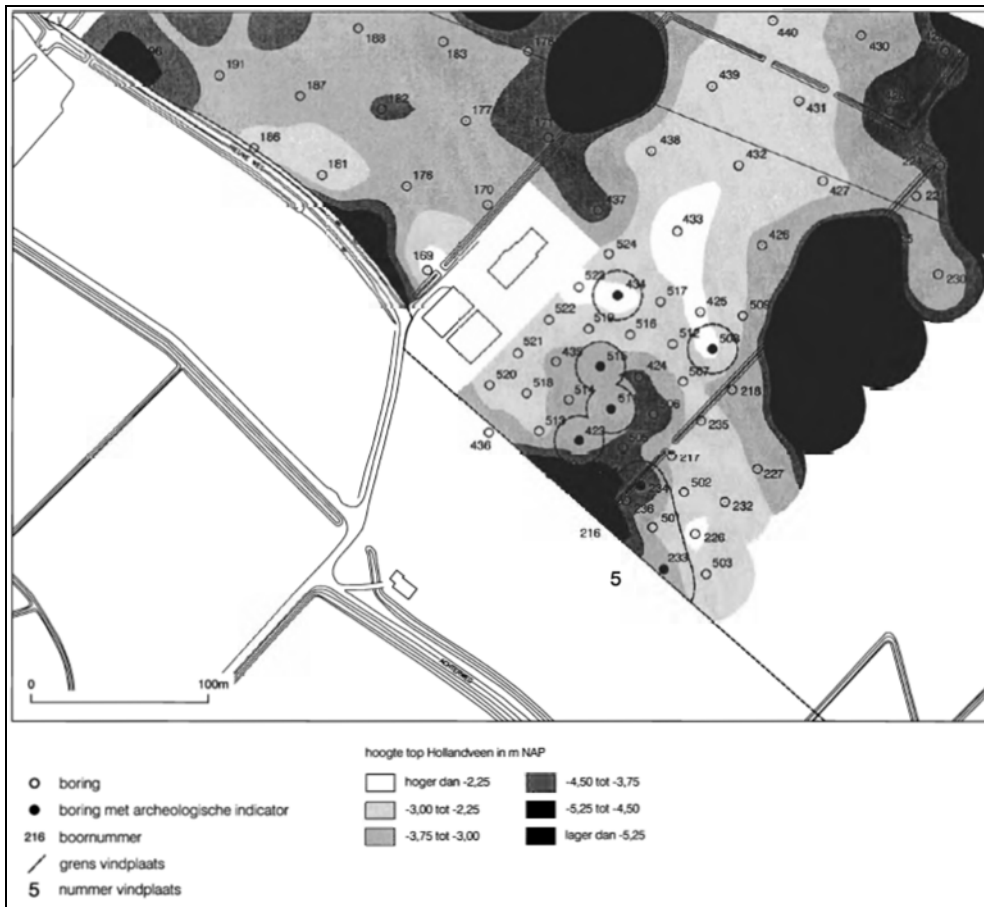
De Calais-kreek:

“In de Afzettingen van Calais zijn tijdens het waarderend booronderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen. In een aantal boringen zijn wel onder het Hollandveen vanaf circa 3,5 m – NAP overblijfselen van een smalle Calais-kreek aangetroffen (Afb. 3). De hoger gelegen oeverwallen aan beide zijden van een dergelijke kreek hebben aantrekkelijke bewoningslocaties gevormd vanaf het Midden-Neolithicum tot in de Midden-Bronstijd (circa 3000 tot 1100 voor Chr.).

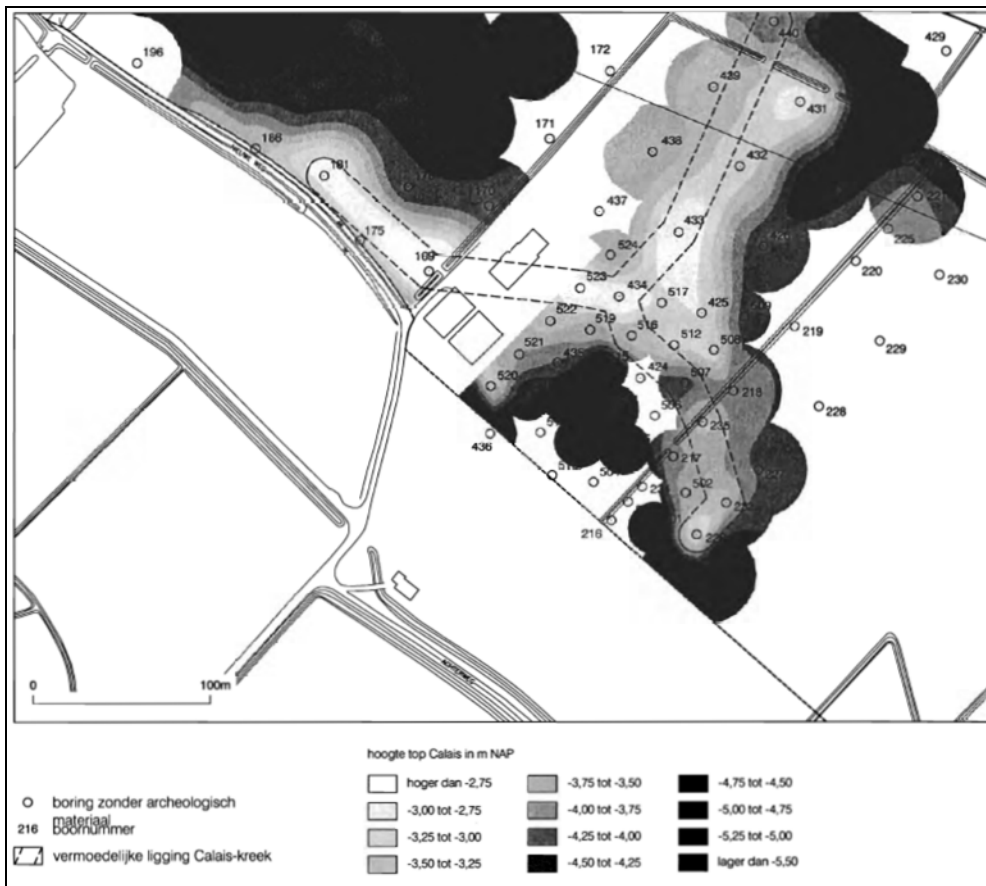
Tijdens archeologisch onderzoek in het plangebied Stadse Rechthoek I zijn op de hoger gelegen oeverwallen van een Calais-kreeksysteem op drie locaties sporen van bewoning uit het Neolithicum en Bronstijd aangetroffen (onder andere Moree 1997). Binnen de oeverafzettingen werden in één vindplaats bewoningslagen uit drie verschillende perioden boven elkaar aangetroffen. Het betreft sporen uit het Laat Neolithicum en de Vroege Bronstijd. Daarnaast zijn op dezelfde oever, maar op een stratigrafisch hoger niveau, sporen uit de Midden-Bronstijd aangetroffen. In het plangebied Gaatkensoog is een kleine vindplaats ontdekt, daterend uit het Laat Neolithicum (Peters 2001). In het plangebied Vrijenburg is tijdens archeologisch onderzoek opnieuw een kleine vindplaats, waarschijnlijk daterend uit het Laat-Neolithicum, op een soortgelijk kreeksysteem aangetroffen (Jansen 2001 en 2002). In Gaatkensplas is een zeer grote vindplaats uit het Midden- Neolithicum aangeboord (Moree 2002). In het oostelijk deel van plangebied Portland is tijdens het al eerder uitgevoerde archeologisch onderzoek een tweede Calais-kreek aangetroffen (vindplaats 4).

⁵ Schiltmans, 2003.

In boring 404 is van circa 3,75 m tot 4 m - NAP een humeus niveau in de Afzettingen van Calais aangetroffen, waarin houtskool spikkels, fragmenten onverbrand en fragmenten verbrand bot zaten (Jansen en Schiltmans 2003). In het onderhavig deel van het plangebied Portland zijn echter geen aanwijzingen aangetroffen voor bewoningsresten uit het Neolithicum tot en met de Bronstijd.”

Afbeelding 5. De boorpuntenkaart bij het onderzoek door BOOR, met een hoogtekarta van de top van het Hollandveen. Bron: Schiltmans, 2003.

Afbeelding 6. De boorpuntenkaart bij het onderzoek door BOOR, met een hoogtekaart van de top van de Afzettingen van Calais. Bron: Schiltmans, 2003.

4. Resultaten Archeologische Begeleiding

4.1 Uitvoering onderzoek

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd tijdens het verbreden en uitdiepen van een bestaande watergang. Het betrof een smalle kavelsloot, die reeds voorafgaand aan het veldwerk was gedempt om het water in de sloot op te drijven en het onderzoeksgebied af te dammen. Zo kon er tijdens de Archeologische Begeleiding droog worden gewerkt. Het onderzoeksgebied, zoals vooraf gedefinieerd (BOOR-Vindplaats 5) was reeds middels piketten uitgezet door de uitvoerder (BAM). Buiten het onderzoeksgebied lag de sloot nog gewoon open.

Zoals vooraf al bekend was, bleek bij aankomst al duidelijk dat het terrein ten noorden van de sloot met ongeveer een meter was opgehoogd. Het maaiveld ten zuiden van de sloot was een stuk lager gelegen. De graafwerkzaamheden bestonden uit het graven van een lange sleuf vanaf de oude kavelsloot tot circa 5 meter naar het noorden, over een lengte van circa 77 meter. De maximale ontgravingsdiepte bedroeg hierbij circa 2.75 meter – NAP. Het talud zou pas in een latere fase worden aangelegd. Het vlak werd aangelegd tot op de top van het Hollandveen. Indien geen Hollandveen aanwezig was, werd het vlak niet dieper aangelegd dan de maximale verstoringsdiepte van 2.75 meter - NAP.

Afbeelding 7. Foto van het oostelijke deel van de sleuf met de hoger liggende veentop. De foto is naar het noorden gemaakt.

Afbeelding 8. Foto van de sleuf vanuit het noordwesten gemaakt.

Afbeelding 9. Detailfoto van het vlak ter plaatse van de hoger liggende veentop. Te zien zijn kleiige zones, en zand behorend tot Afzettingen van Duinkerke IIIb, in de krimp-scheurtjes en de oneffenheden in het veenniveau.

Aangezien binnen het laatste deel van het te begeleiden traject geen Hollandveen meer zou worden aangetroffen, werd het niet zinvol geacht om deze graafwerkzaamheden onder Archeologische Begeleiding uit te voeren. Dit werd voorgelegd aan de adviseur van de Bevoegde Overheid, en hier werd mee ingestemd. Dat betekende dat effectief een tracé met een lengte van 58 meter werd onderzocht.

4.2 Geologische opbouw

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied bestond uit Afzettingen van Duinkerke IIIb op Hollandveen. Het geheel was enkele jaren geleden afgedekt door een laag opgebrachte grond. Het pakket opgebrachte grond was tussen 0.8 en 1.1 meter dik en bestond uit een humeuze heterogene klei. Daaronder was door een kleurverschil nog de oude bouwvoor te zien in de top van de Afzettingen van Duinkerke IIIb.

De afzettingen van Duinkerke IIIb bestonden bovenin uit een laag roestige grijze klei, waarbij onderin vaak het meeste ijzer was neergeslagen. In de laag waren enkele zandlaagjes aanwezig. Daaronder waren veelal gereduceerde bodemlagen aanwezig. Dit betrof ten eerste een grijze tot donkergrijze zand/kleilaminatie met nog een lichte ijzernerslag. Daaronder bevond zich een donkergrijze zand- en/of kleilaag met dunne zand-/kleilaagjes en veengruisbandjes. Naar het westen toe werd deze laatstgenoemde laag steeds dikker en waren ook duidelijk rietresten en schelpresten zichtbaar.

Ter plaatse van Profielkolom 3 lag de veentop al op 1.15 meter beneden het aanlegvlak (3.87 meter – NAP). Ter plaatse van het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied werd een grondboring uitgevoerd tot op een diepte van 2 meter beneden het maaiveld (zie Bijlage 7). Hierbij werd geen Hollandveen aangetroffen. Dit betekent dat eventueel aanwezig Hollandveen hier beneden het niveau van 4.61 meter – NAP voorkomt. De hoogste veentop werd aangetroffen op circa 2.54 meter – NAP. Onderin de zandlaag op de veentop werden verder enkele humeuze kleibrokjes en veengruis aangetroffen. Vermoedelijk heeft ter plaatse een lichte erosie plaatsgevonden aan de veentop. Ook was de overgang van het zand naar het onderliggende veen zeer scherp. Dit lijkt eveneens op een erosie te duiden. Een humeuze kleilaag op het veen werd dan ook niet aangetroffen binnen ontgravingsdiepte in het onderzoeksgebied.

Het Hollandveen bestond uit een donkerbruine tot bruinzwarte matig amorfe veenlaag met kleiige zones (zie Afbeelding 9) en wortels. Naar onder toe was ook duidelijk zichtbaar dat het veen van nature een kleiige fractie bevatte. In de veentop werd ondanks het manueel schaven van het vlak geen enkele archeologische indicator aangetroffen, zoals houtskool, leembrokjes of aardewerk. Wel werden onderin het zand in de oneffenheden in het veen veel kleine en grote kiezels aangetroffen, alsmede enkele fragmenten aardewerk. Vermoedelijk zijn ze, soms met meerdere bijeen, afgezet in ondiepe kuiltjes in het veen in de eerste fase van de overstromingen in 1373. Vanwege het gewicht van de fragmenten en de kiezels moeten ze oorspronkelijk al ongeveer op dezelfde locatie hebben gelegen, en zullen ze slechts over zeer korte afstand zijn verplaatst. Relatief lichtere materialen, zoals kleibrokken en plantaardige materialen (veen) kunnen daarbij wel verder verspreid zijn. De onder het Hollandveen aanwezige Afzettingen van Calais zijn tijdens het onderzoek niet bereikt.

Afbeelding 10. Foto van Profielkolom 1. De foto is genomen naar het noordoosten.

Profielbeschrijving: (0-punt op 2.32 meter - NAP)

175 – 94	klei, bruingrijs, heterogeen, recent opgebracht
94 – 65	klei, bruingrijs, gerijpt, oude bouwvoor
65 – 37	klei, grijs, matig gerijpt, enkele zandlaagjes, roestvlekken, Afzettingen van Duinkerke IIIb
37- 0	zand, grijs/donkergrijs, met kleilaagjes, laminatie, Afzettingen van Duinkerke IIIb

Afbeelding 11. Foto van Profielkolom 2. De foto is genomen naar het noordoosten.

Profielbeschrijving: (0-punt op 2.59 meter - NAP)

225 – 123	klei, bruingrijs, heterogeen, recent opgebracht
123 – 105	klei, bruingrijs, gerijpt, oude bouwvoor
105 – 71	klei, grijs, matig gerijpt, met zandlaagjes, roestvlekken, Afzettingen van Duinkerke IIIb
71 – 45	zand, grijs/donkergrijs, met kleilaagjes, enkele roestvlekken, laminatie, Afzettingen van Duinkerke IIIb
45 – 18	zand, donkergrijs, fijn, enkele veengruisbandjes, Afzettingen van Duinkerke IIIb
18 – 0	klei, donkergrijs, fijn gelaagd met veengruisbandjes en zandlaagjes, Afzettingen van Duinkerke IIIb
0 – 12	veen, donkerbruin, matig amorf, Hollandveen

Afbeelding 12. Foto van Profielkolom 3. De foto is genomen naar het noordoosten.

Profielbeschrijving: (0-punt op 2.72 meter - NAP)

235 – 130	klei, bruingrijs, heterogeen, recent opgebracht
130 – 102	klei, bruingrijs, gerijpt, oude bouwvoor
102 – 72	klei, grijs, matig gerijpt, met zandlaagjes, roestvlekken, schelpresten, Afzettingen van Duinkerke IIIb
72 – 30	zand, grijs/donkergrijs, met kleilaagjes, rietresten, laminatie, Afzettingen van Duinkerke IIIb
30 – 0	zand, donkergrijs, matig fijn, enkele klei- en veengruisbandjes, riet, Afzettingen van Duinkerke IIIb
0 – 115	zand, donkergrijs, matig fijn, enkele klei- en veengruisbandjes, riet, Afzettingen van Duinkerke IIIb
115 – 148	veen, donkerbruin, zwak kleilig, matig amorf, detritus in top, Hollandveen

4.3 Structuren en grondsporen

Bij het onderzoek werden geen archeologische sporen aangetroffen.

4.4 Archeologisch vondstmateriaal

4.4.1 Inleiding

Tijdens het onderzoek werden bij het schaven van het vlak, onderin de Afzettingen van Duinkerke IIIb, in oneffenheden in het Hollandveen vier fragmenten aardewerk en een aantal kiezels aangetroffen. In principe kan het aardewerk gedateerd worden met een sluitingsdatering rond 1373 toen de Riederwaard overstroomde. Het aardewerk werd onder twee vondstnummers verzameld, met een straal van circa 3 meter rondom het aangegeven punt op de kaart in Bijlage 8.

4.4.2 Aardewerk

Het aardewerk bestaat uit een fragment grijsbakkend aardewerk met een zeer fijne zandmagering. Het betreft juist de knik tussen wand en bodem. Een tweede fragment is een kogelpotbaksel met een grofzandmagering. Het betreft een wandfragment met een ruime datering, welke al uit de Vroege Middeleeuwen zou kunnen dateren. Een fragment van vroeg protosteengoed is te dateren vanaf 1150 A.D. Mogelijk betreft het een laat Pingsdorf-type baksel. Het is een rozig baksel met een olijfgroenig oppervlak. Een fragment roodbakkend aardewerk is te dateren vanaf circa 1250 A.D.

4.4.3 Steen

Van de aangetroffen kiezels is slechts een selectie verzameld. Het betreft kleinere platte kiezels, alsmede enkele grote kiezels. Dergelijk materiaal heeft een antropogene herkomst. Mogelijk is het oorspronkelijk als ballast meegevoerd op schepen en later op het land opgebracht in de nabijheid van een erf.

Afbeelding 13. Foto van het vondstmateriaal per vondstnummer.

4.5 Waardering

Het waarden van een vindplaats in overeenstemming met de KNA 3.2, deelproces Waarden (VS06), houdt in dat de kwaliteit van het bodemarchief wordt bepaald. Het vaststellen van de kwaliteit geschiedt op basis van belevingsaspecten, fysieke criteria en inhoudelijke criteria, die elk een score toegekend krijgen. In de eerste stap wordt nagegaan of een vindplaats vanwege zijn belevingswaarde, op basis van zijn schoonheid of herinneringswaarde, als behoudenswaardig kan worden getypeerd. Bij de fysieke waardebeoordeling van een vindplaats wordt getoetst op basis van 'gaafheid' en 'conservering'. Wanneer deze criteria samen bovengemiddeld (vijf of zes punten) scoren wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt. Bij de laatste stap, op basis van inhoudelijke criteria, wordt de vindplaats gewaardeerd op wetenschappelijk belang. Deze wetenschappelijke waarde wordt gemeten aan de hand van zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde en representativiteit. Zo kunnen vindplaatsen die middelmatig tot laag scoren op fysieke kwaliteit toch als behoudenswaardig geacht worden op basis van hun grote inhoudelijke belang, wanneer zij zeven punten of meer scoren.

In het kader van het onderzoek kon geen waardering worden uitgevoerd. Er werden immers geen archeologische sporen aangetroffen en het vondstmateriaal werd niet in situ aangetroffen.

5. Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

In de directe nabijheid van de Rhoonse Baan, ten westen van de wijk Portland in Rhoon (Gemeente Albrandswaard), is een bestaande watergang verdiept en verbreed. De maximale diepte van de watergang bedroeg circa 2.75 meter beneden maaiveld (circa 2.75 meter – NAP). De maximale breedte bedroeg 5 meter. Omdat de watergang een door Bureau Oudheidkundig Onderzoek Rotterdam (BOOR) gedefinieerde archeologische vindplaats doorsneed (BOOR-Vindplaats 5), zijn de graafwerkzaamheden onder Archeologische Begeleiding uitgevoerd. Het betrof hier een mogelijke archeologische vindplaats waarbij zich op het Hollandveen vermoedelijk een akkercomplex of loopniveau uit waarschijnlijk de Late Middeleeuwen bevond. Archeologische resten in de bovenliggende Afzettingen van Duinkerke III en in de top van de onderliggende Afzettingen van Calais werden niet uitgesloten. SOB Research voerde deze Archeologische Begeleiding in opdracht van het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Albrandswaard uit. De maximale lengte van het te door middel van een Archeologische Begeleiding te onderzoeken tracé bedroeg 77 meter. Hiervan is uiteindelijk een tracé met een lengte van 58 meter onder Archeologische Begeleiding aangelegd.

Binnen het onderzoeksgebied werd een bodemopbouw aangetroffen van Afzettingen van Duinkerke IIIb op Hollandveen, afgedekt door circa een meter recent opgebrachte grond. Het Hollandveen werd slechts in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied binnen een tracé met een lengte van enkele meters aangetroffen. Op het Hollandveen werd geen humeuze kleilaag aangetroffen, dat als een oud akkerniveau kan worden geïnterpreteerd. De veentop lijkt aan enige erosie onderhevig te zijn geweest. Archeologisch vondstmateriaal werd dan ook niet aangetroffen in de top van het veen, maar onderin de bovenliggende (zand-)Afzettingen van Duinkerke IIIb. De hoogste top van het Hollandveen werd aangetroffen op 2.54 meter – NAP. Naar het oosten toe daalde de top van het Hollandveen tot beneden 2.75 meter – NAP. Naar het westen toe daalde de top van het Hollandveen eveneens tot minimaal 4.6 meter – NAP in het westelijke deel van het onderzoeksgebied.

Op basis van de uit het onderzoek verkregen resultaten kon voor het onderzoeksgebied geen waardering worden opgesteld. Er werden geen archeologische sporen of een intacte antropogene laag aangetroffen. Het aangetroffen archeologisch vondstmateriaal, daterend uit de Late Middeleeuwen, werd niet in situ aangetroffen. Wel is het vondstmateriaal te relateren aan een nabijgelegen erf en/of voormalige akkergronden, die op basis van het vooronderzoek ook werd verwacht in de onmiddellijke omgeving. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen verdere graafwerkzaamheden voorzien die tot in het Hollandveen of de Afzettingen van Calais zullen reiken. Bij eventuele dieper reikende graafwerkzaamheden binnen het onderzoeksgebied in de toekomst, of bij graafwerkzaamheden in de omgeving van het onderzoeksgebied die tot in de top van het Hollandveen (of dieper) zullen reiken wordt alsnog archeologisch onderzoek geadviseerd.

Literatuur

- Benerink, G. M. H.: Plan van Aanpak Archeologische Begeleiding BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan, Rhon-Portland, Gemeente Albrandswaard; Heinoord: 2012
- Jansen, B.: Vinex-locatie Midden-IJsselmonde: Archeologische inventarisatie van de plangebieden Vrijenburg en Vrijheidsakker van de nieuwbouwlocatie Carnisselande (gemeente Barendrecht). Deel 1: het verkennend booronderzoek; BOORrapporten 75, Rotterdam: 2001
- Jansen, B.: Vinex-locatie Midden-IJsselmonde: Archeologische inventarisatie van het plangebied Vrijenburg van de nieuwbouwlocatie Carnisselande (gemeente Barendrecht). Deel 2: het karterend booronderzoek; BOORrapporten 92, Rotterdam: 2002
- Meirsmann, E.: Vinex-locatie Midden-IJsselmonde, Portland vindplaats 1 (gemeente Albrandswaard), een waarderend archeologisch onderzoek; BOORrapporten 143, Rotterdam: 2003
- Moree, J. M.: Vinex-locatie Midden-IJsselmonde: Archeologisch vooronderzoek bij het deelplan Stads Rechthoek I van de nieuwbouwlocatie Carnisselande (gemeente Barendrecht); BOORrapporten 25, Rotterdam: 1997
- Moree, J. M.: Vinex-locatie Midden-IJsselmonde: Archeologisch vooronderzoek van het deelplan Gaatkensplas, zone Zuidpolderse Boezem-Koedood, van de nieuwbouwlocatie Carnisselande (gemeente Barendrecht). Deel 3: eindverslag booronderzoek; BOORrapporten 87, Rotterdam: 2002
- Peters, F. J. C.: Vinex-locatie Midden-IJsselmonde: Aanvullende Archeologische Onderzoeken in de nieuwbouwlocatie Carnisselande (gemeente Barendrecht); BOORrapporten 62, Rotterdam: 2001
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE): Archeologisch Informatie Systeem (Archis2); Amersfoort: 2012
- SOB Research: Aanvraag "Archeologische Begeleiding BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan, Rhon-Portland, Gemeente Albrandswaard"; Heinoord: 2011
- Schiltmans, D. E. A. & B. Jansen: Albrandswaard Vinex locatie Portland, een archeologische inventarisatie doormiddel van grondboringen; BOORrapporten 122, Rotterdam: 2003
- Schiltmans, D. E. A.: Albrandswaard Vinex locatie Portland, een aanvulling op eerder archeologisch onderzoek door middel van grondboringen; BOORrapporten 132, Rotterdam: 2003
- Talle-Burger, M.: Programma van Eisen 'Binnenland in de Albrandswaard'; PvE 2010053, BOOR, Rotterdam: 2010

Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijk handelen
C14 datering	bepaling van het gehalte aan radioactieve koolstof (C14) van organisch materiaal (hout, houtskool, schelpen, etc.) waaruit de ouderdom kan worden afgeleid. Deze ouderdom wordt opgegeven in jaren voor 1950 A.D.
differentiële klink	verschijnsel waarbij relatief hoog of laag liggende gebieden door geologische of fysische processen laag of hoog (andersom) komen te liggen. Ook wel omgekeerde klink of reliëfinversie genoemd
dy	organische afzetting, bestaande uit fijn verdeelde afgestorven plantenresten, in stilstaand water bezonken
erosie	verzamelnaam voor processen die het aardoppervlak aantasten en los materiaal afvoeren. Dit vindt voornamelijk plaats door wind, ijs en stromend water
estuarium	een min of meer trechtervormige monding van een rivier die binnen het bereik van getijdestromingen ligt
eutroof veen	veen dat in een voedselrijk milieu ontstaan is
fluviaal	onder invloed van een rivier
geul	rivier- of kreekbedding
gorzenlandschap	gebied dat boven gemiddeld hoogwater ligt en pas bij de hoogste vloed onderloopt
gyttja	organische afzetting, bestaande uit fijn verdeelde afgestorven plantenresten, in stilstaand water bezonken
Hollandveen	alle veenpakketten die gedurende het Holoceen zijn ontstaan met uitzondering van het basisveen. De definitie van 'Hollandveen' betreft dus in feite bijna alle veenpakketten die gedurende de afgelopen 8000 jaar zijn ontstaan
Holoceen	jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: circa 9000 jaar voor Chr. tot heden)
in situ	bewaard gebleven op de oorspronkelijke plaats. Dit voornamelijk met betrekking tot onverstoorde archeologische sporen en vondsten
inundatie	het door menselijk ingrijpen onder water zetten van land, werd vaak in het kader van verdediging gedaan
klink	maaiveldvaling van veen- en kleigronden door ontwatering, oxidatie van organisch materiaal en krimp
lagunair, lagune	ondiepe baai, beschermd tegen open zee door een strandwal of haf
marien	het milieu waar sedimentatie plaatsvindt die direct wordt beïnvloed door de zee

meanderen	zich bochtig door het landschap slingeren (van waterlopen)
mesotroof veen	veen, dat in matig voedselrijk milieu is ontstaan
modderklei	afzettingen in het perimariene gebied, bestaande uit kleiige venen en venige kleien
moertering	veenafgraving, hoofdzakelijk ten behoeve van zoutwinning en de winning van brandstof (turf)
oligotroof veen	veen, dat in voedselarm milieu is ontstaan
oxidatie	(traag) verbrandingsproces van organisch materiaal in reactie met zuurstof
perimarien	het milieu, waarin de sedimentatie wordt beïnvloed door de zee (via het rivier- en kreekstelsel), maar waar mariene afzettingen van betekenis ontbreken
Pleistoceen	geologisch tijdperk dat ongeveer 2 miljoen jaar geleden begon. De tijd van de IJstijden, maar ook van gematigd warme perioden. Het Pleistoceen eindigt met het begin van het Holoceen
pollenanalyse	statistische studie van stuifmeelkorrels en sporen, die in sedimenten gevonden worden. Doel is onder meer milieureconstructie
regressiefase	periode waarin de zee-ïnvloed afneemt (als gevolg van een daling van de zeespiegel of als gevolg van sluiting van strandwallencomplex) na een transgressiefase
sediment	afzetting gevormd door bezinksel of neerslag
sondeerijzer	lange, dunne metalen 'prikstok', die onder meer wordt gebruikt om antropogene sporen te op te sporen
stroomrug	restant van een door zand- en klei-afzettingen verlande, oude stroomgeul. Door differentiële klink meestal hoger gelegen dan de omgeving
transgressiefase	fase waarin de invloed van de zee zich in het binnenland uitbreidt (als gevolg van stijging van de zeespiegel of als gevolg van erosie van het strandwallencomplex)
verlandingsklei	klei die aan het einde van een transgressiefase wordt afgezet

Bijlage 1

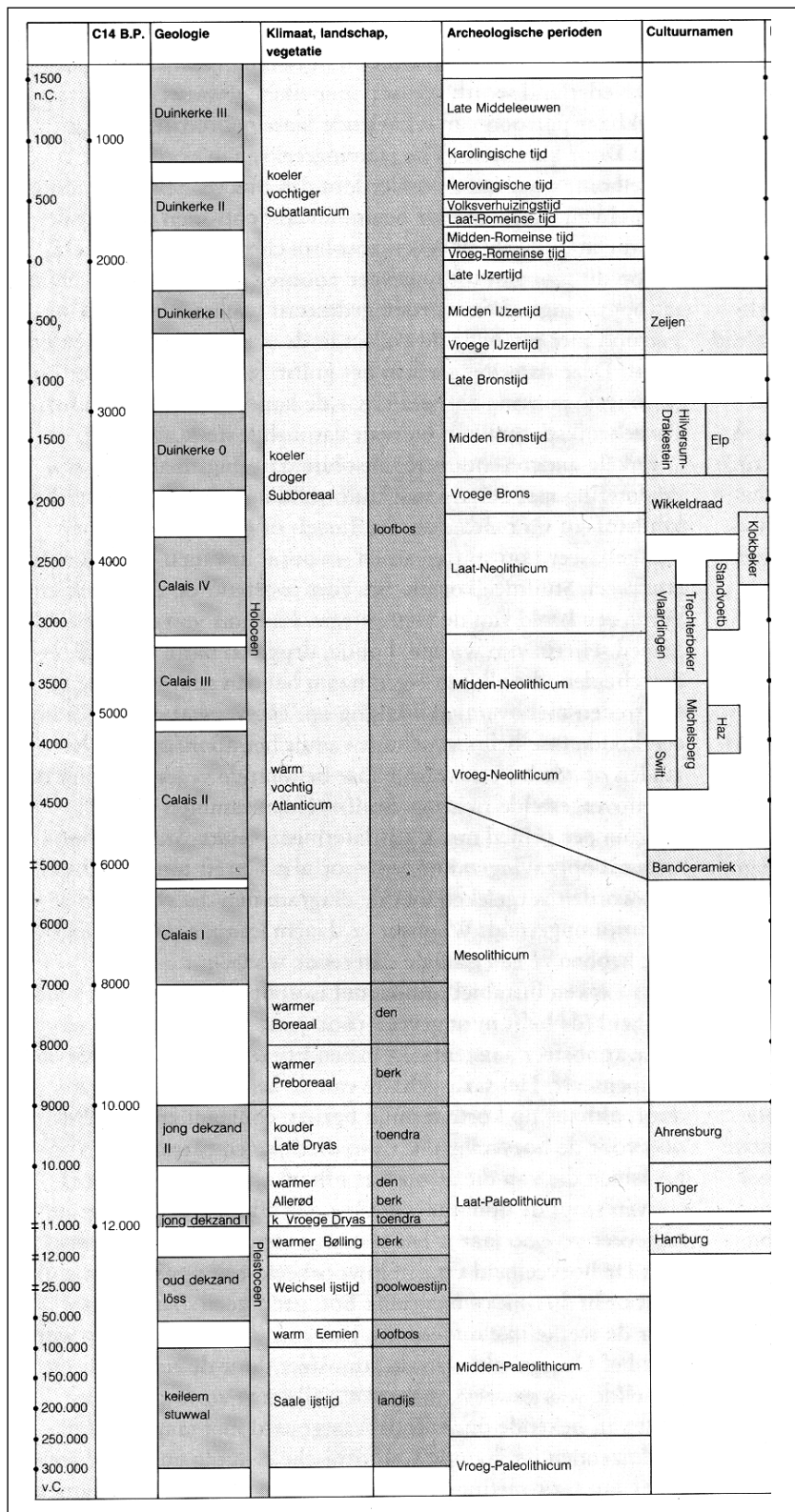
Administratieve gegevens

Projectnaam:	Archeologische Begeleiding BOOR-Vindplaats 5, Rhoonse Baan, Rhoon-Portland, Gemeente Albrandswaard
Opdrachtgever:	College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Albrandswaard Postbus 1000 3160 GA Rhoon Contactpersoon: de heer P. Verweij T 010 506 17 09 F 010 501 81 80 p.verweij@albrandswaard.nl
Uitvoerder:	SOB Research Hofweg 13, Heinenoord Postbus 5060, 3274 ZK Heinenoord Tel.: 0186 604432 Fax: 0575 476139 E-mail: sobresearch@wxs.nl
Bevoegde Overheid:	College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Albrandswaard Postbus 1000 3160 GA Rhoon Contactpersoon: de heer P. Verweij T 010 506 17 09 F 010 501 81 80 E p.verweij@albrandswaard.nl
Archeologisch adviseur (controle/goedkeuring namens bevoegde overheid):	Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam Gemeente Rotterdam Ceintuurbaan 213B 3051 KC Rotterdam Contactpersoon: de heer J. Moree T 010- 489 8517 F 010-489 8531 E jm.moree@rotterdam.nl
Datum opdracht:	24 november 2012
Datum conceptraport:	16 februari 2012
Datum definitief rapport:	22 februari 2012
Plaats:	Rhoon
Gemeente:	Albrandswaard
Provincie:	Zuid-Holland
Toponiem:	Binnenland
Kadastrale gegevens	Kadastrale gemeente Rhoon, Sectie B, nummer 3884
Huidig grondgebruik:	Akker, braakliggend
Toekomstige situatie:	Watergang
Kaartblad:	37H
Geologie:	Recent opgebrachte grond op Afzettingen van Duinkerke IIIb op Hollandveen op Afzettingen van Calais
Geomorfologie:	Welvingen in getij-afzettingen
Bodemtype:	Kalkrijke poldervaaggrond
Grondwatertrap:	V

NAP-hoogte maaiveld:	Circa 0.4 meter - NAP
Coördinaten:	90.728 / 430.675 (W) 90.782/ 430.621 (O)
Oppervlakte onderzoeksgebied:	350 vierkante meter
Kaart plangebied:	zie Afbeelding 3
CMA/ AMK-status:	N.v.t.
CAA -nr.:	N.v.t.
CMA -nr.:	N.v.t.
ARCHIS -monument nr.:	N.v.t.
ARCHIS -waarnemings nr.:	N.v.t.
ARCHIS-waarnemingsnummer nieuw aangetroffen vindplaats:	431.089
Complextype nieuw aangetroffen vindplaats:	N.v.t.
Datering nieuw aangetroffen vindplaats:	LMEA-LMEB
Onderzoeksmeldingsnummer:	49.672
Deponering documentatie:	Provinciaal Depot Zuid-Holland Kalkovenweg 23 2401 LJ Alphen aan den Rijn Documentalist: de heer F. Kleinhuis tel: 0172-421688
Beheer vondsten (na overdracht):	Provinciaal Depot Zuid-Holland Kalkovenweg 23 2401 LJ Alphen aan den Rijn Documentalist: de heer F. Kleinhuis tel: 0172-421688
Deponering digitale documentatie:	e-depot (www.edna.nl)

Bijlage 2

Archeologische en geologische tijdschaal

Op het hierbij geboden overzicht worden de geologische en archeologische hoofdperioden weergegeven. De dateringen in de linkerkolom (voor en na Chr.) zijn gekalibreerd en geven de betrouwbaarste dateringen. Bron: ROB, 1988.

Bijlage 3

Fotolijst

Foto	Put	Vlak	Spoor	Profiel/Coup	Fotorichting	Datum	Fotograaf	Omschrijving
1	1	1			W/O	7-2-2012	K. Prins	overzichten van het vlak/detailfoto's
2	1			2	N	7-2-2012	K. Prins	profielkolom 2
3	1			1	N	7-2-2012	K. Prins	profielkolom 1
4	1			3	N	7-2-2012	K. Prins	profielkolom 3

Bijlage 4

Vondstenlijst

Vondstnummer	Put	Vlak	Spoornummer Coupe/Profiel	Code	Datum	Opmerkingen
1	1	1		KER/SXX	7-2-2012	onderin zand op het veen
2	1	1		KER/SXX	7-2-2012	onderin zand op het veen

Bijlage 5

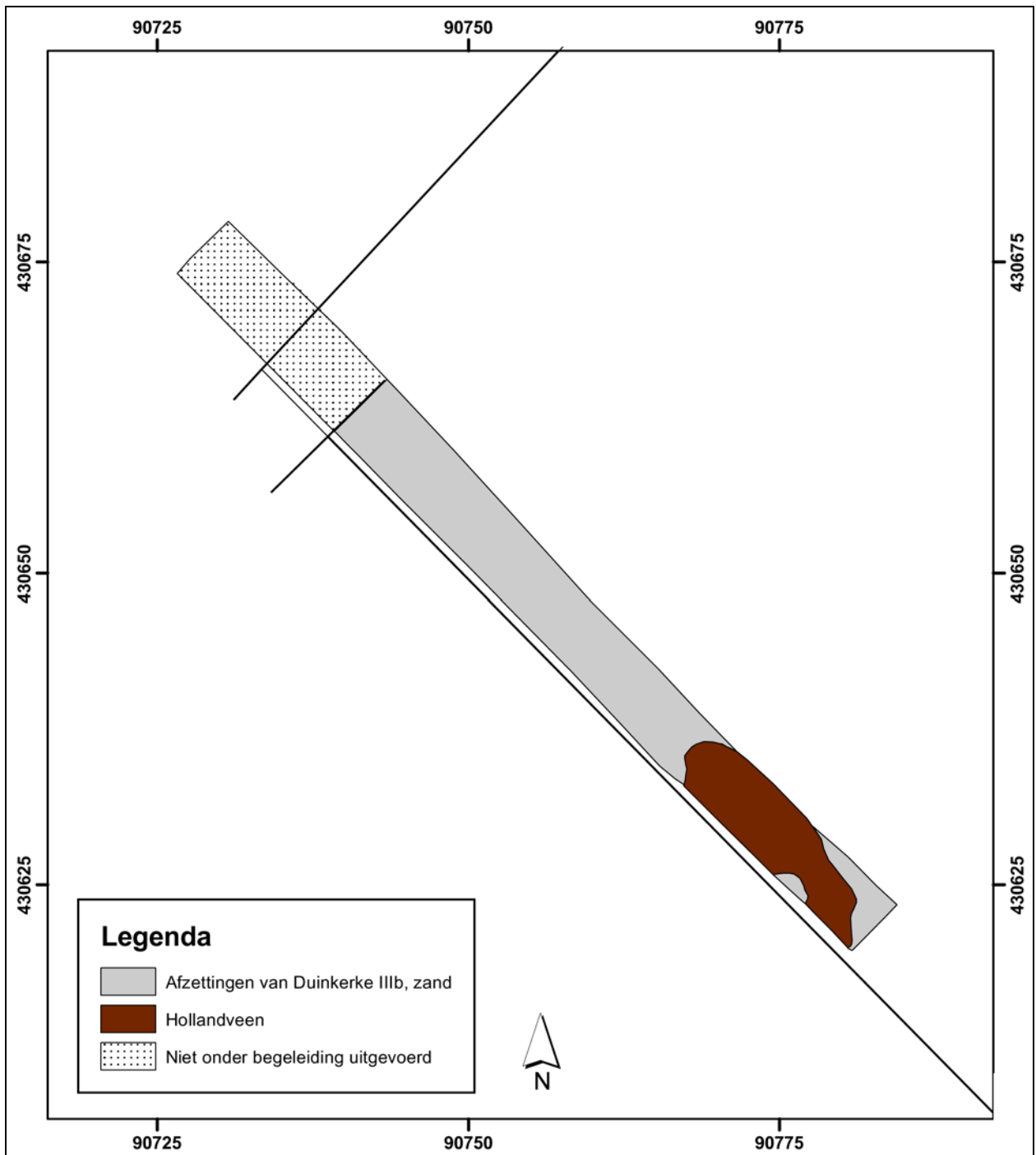
Vondstmateriaal

KERAMIEK											
Vondstnummer	Volgcode	Materiaal	Code	Type	Omschrijving	Rand aantal	Bodem aantal	Wand aantal	Datering Begin	Datering Eind	Datering Specifiek
1	a	KER	GRSH				1		LMEA	LMEB	1100-1300
1	b	KER	PSTGKRK					1	LMEA	LMEB	1150-1300
2	a	KER	AWG		roodbakkend			1	LMEB	LMEB	1250-1400
2	b	KER	KGP	GROFZAND				1	VMEC	LMEA	

STEEN								
Vondstnummer	Volgcode	Materiaal	Code	Omschrijving	Compleet aantal	Datering Begin	Datering Eind	Opmerkingen
1	c	SXX	XXX	kiezels	15	ROM	LME	verwijderd
2	c	SXX	XXX	kiezels	13	ROM	LME	verwijderd

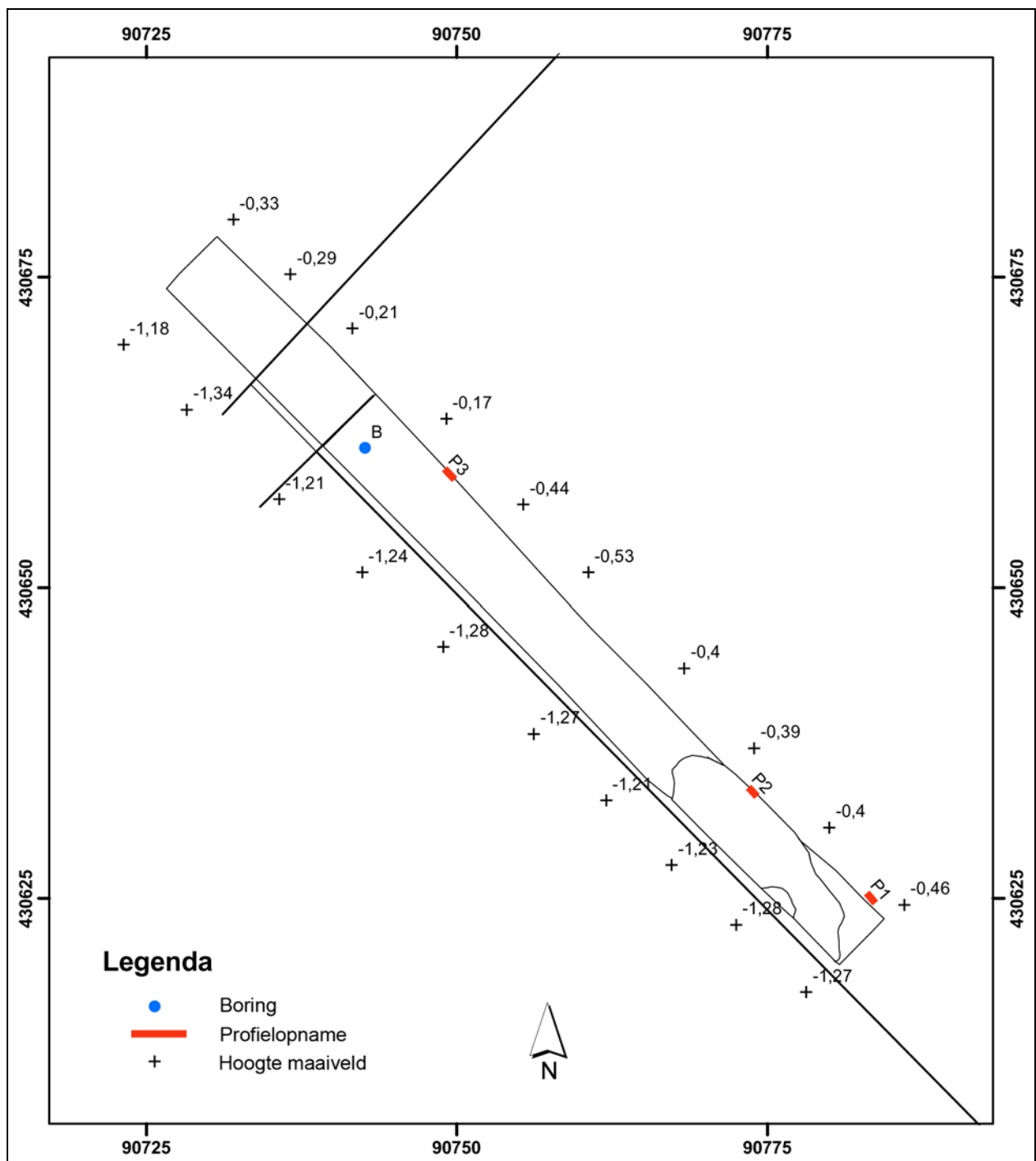
Bijlage 6

Overzicht vlak (1: 500)

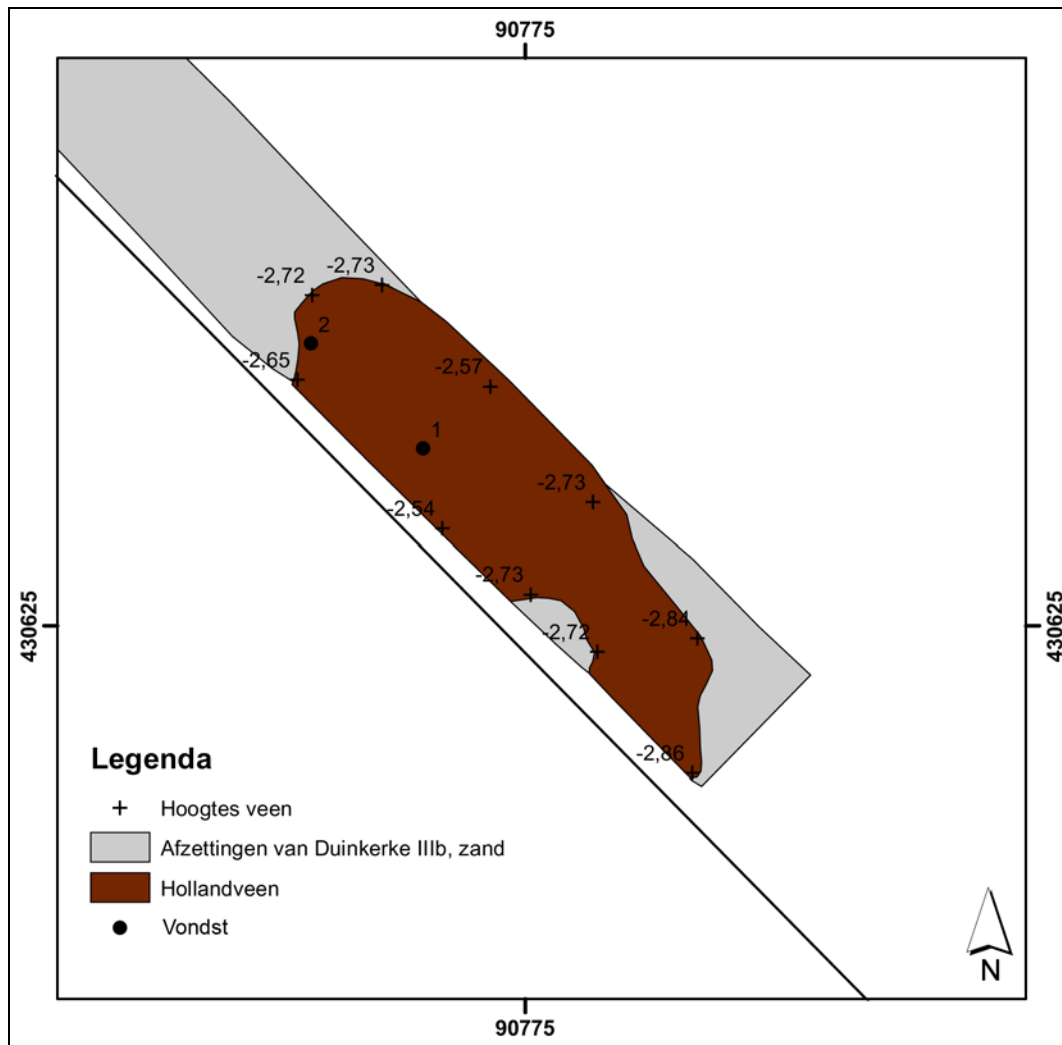
Bijlage 7

Maaiveldhoogtes en profielaanduiding (1: 500)

Bijlage 8

Hoogtes veentop en vondstlocaties (1: 250)

Bijlage 9

SOB Research: Gegevens

SOB RESEARCH

Naam: SOB Research Instituut voor Archeologisch en Aardkundig Onderzoek B.V.
Bezoekadres: Hofweg 13, Heinenoord

Postadres: Postbus 5060
3274 ZK Heinenoord

Telefoon: 0186 604432
Fax: 0575 476139
E-Mail: sobresearch@wxs.nl

Directeur: jhr. J. E. van den Bosch
Raad van Advies: J. van de Erve (Voorzitter)
Prof. dr. ir. J. T. Fokkema (Vice-Voorzitter)
J. van Kerchove (Secretaris)

Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam
Inschrijvingsnummer Register: 24346983
BTW nummer: NL 8118.55.600.B.01

Bankrelatie: Rabobank Graafschap-Noord
Rekeningcourant: Nr.: 3543.43.181